Maastricht in Beeld

Natuurhistorisch Museum

43

oktober 2022

Natuurhistorisch Museum Maastricht (NHM)

Het aardoppervlak is voortdurend in beweging. Ooit lag Limburg ter hoogte van Suriname en was hier een zee. De kalkdiertjes die daarin leefden en stierven, zijn de oorzaak van het dikke pak kalksteen dat hier ligt, de mergel. Dat pak is wel 60 meter dik. Ook is hier, in een andere tijd, een enorm oerwoud geweest. Omgevallen bomen en struiken zorgden voor een dik pak steenkool. En oostenwinden namen kleideeltjes mee die hier zijn neergevallen als een laag löss, de Limburgse klei. Er zijn prachtige video's die duidelijk maken hoe dat ging.

Er is veel onderzoek gedaan naar de geschiedenis van de natuur, de natuurlijke historie. Vandaar dat er kennis is van de bodem van Limburg en de sporen van het verleden die daarin zijn gevonden. En waarom Limburg er uitziet zoals het is.

Die geschiedenis komt in beeld in dit museum. Op bijzonder boeiende wijze. Ik zal daarvan wat laten zien, maar niet teveel. U wordt namelijk uitgenodigd om zelf te gaan kijken.

Adres: De Bosquetplein 7
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Natuurhistorisch_Museum_Maastricht

De bronzen toegangspoort is gemaakt door Han van Wetering, een Maastrichtse kunstenaar.
In 1910 richtte het Natuurhistorisch Genootschap het museum op en sinds 1912 zit het in dit gebouw. Het museum brengt in beeld wat er áán het oppervlak van het landschap ligt en wat er ónder dat oppervlak ligt. Het leven van nu en het leven van toen. We beginnen met dat laatste, de dood als fossiele resten en opgezette dieren.

Bron van de gravure: https://nl.wikipedia.org/wiki/Mosasaurus#/media/Bestand:MosasaurDiscovery.jpg

Rond 1778 vonden blokbrekers in de mergel-groeven van de Sint-Pietersberg een schedel. Het origineel ligt in Parijs, het exemplaar in dit museum is een afgietsel. Het roofdier leefde 75 tot 65 miljoen jaar geleden, was zo'n 18 meter lang en kreeg de naam *Mosasaurus hoffmannii*

Er zijn nog wel meer vondsten gedaan. Al met al leidden ze tot de vorming van theorieën over het ontstaan van de aarde, het leven en de ontwikkeling van de soorten planten en dieren. De laatste jaren zijn er in de mergelgroeves en lössgroeves nóg meer fossielen gevonden. De dierlijke kregen namen als Bèr, Carlo, Lars (naar de vinders) of *Wonderchicken* (naar de vorm). Maar er zijn ook plantaardige resten. Fossielen zitten vaak in grote stukken steen en moeten vrijgemaakt worden. Dat gebeurt in het laboratorium. Dan houdt men nog heel veel kleine stukjes met daarin kleine fossieltjes. Die moeten met veel geduld en een scherp oog uit de massa gezocht worden. Men legt ze in een schaaltje voor verder onderzoek. Zie hiernaast het Mosaleum, de plek waar Mosasaurus Bèr te zien is. En hieronder een stuk versteend hout en een fragment van een kaak. Maar de meeste fossielen zitten als cement in de Nederlandse gebouwen.

Hoewel het over het verleden gaat, gaat het ook over de toekomst. Om jonge mensen enthousiast te maken en te laten zien hoe onderzoek gedaan wordt, is er een onderzoeksruimte met fossiel materiaal, microscopen en instructie. Bovendien is het natuurlijk belangrijk iets te weten over Beenvissen, Sponzen, Koralen, Zeesterren, Armpotigen, Belemnieten en andere bronnen van fossielen.

Sinds 1920 is het complex het Natuurhistorisch Museum. Hoe men toen over musea dacht, zien we hier. Een grote verzameling objecten met een naamkaartje erbij in het Nederlands en in het Latijn en nauwelijks uitleg. Gelukkig heeft men die opvatting bewaard: het Bruine Museum. Genoemd naar de kleur van de kasten, vloer en plafond. Het is een bijzondere ruimte, een museum in een museum.

Een met een kachel gestookte ruimte. Net buiten de toegangsdeur staat een apothekerskast uit de 17de-18de eeuw met een uitgesneden kroon met twee cherubijnen in een levensboom. De tekst in het medaillon luidt: *mille mala species mille salutis opes*. Vrij vertaald: er zijn duizend ziektes, er zijn duizend medicijnen. En voor wie een opgezet vogeltje mee naar huis wil nemen is er de museumwinkel.

Hebt u wel eens een Vlaamse Gaai in het bos willen zien? Of een vos in z'n hol? Of een paddenpoel in een weiland? Het museum heeft schitterende diorama's van biotopen, leefgebieden, zoals de Limburgse hellingbossen, het rivierenland en grindgaten of kalkgraslanden. Die hebben hun eigen specifieke planten en dieren. Hier te zien. Opgezet, natuurlijk.

De foto rechts laat een mummie van een vleermuisje zien en er zijn meer mummies.
Valt er nóg wat te leren? Hebt u wel eens gehoord van de Museum Jeugd Universiteit MJU?
Hebt u wel eens een workshop gedaan? Of een natuurwandeling? Een mergelpracticum? Een reis door de tijd? Aan te raden. Kijk op de site voor meer informatie: https://www.nhmmaastricht.nl

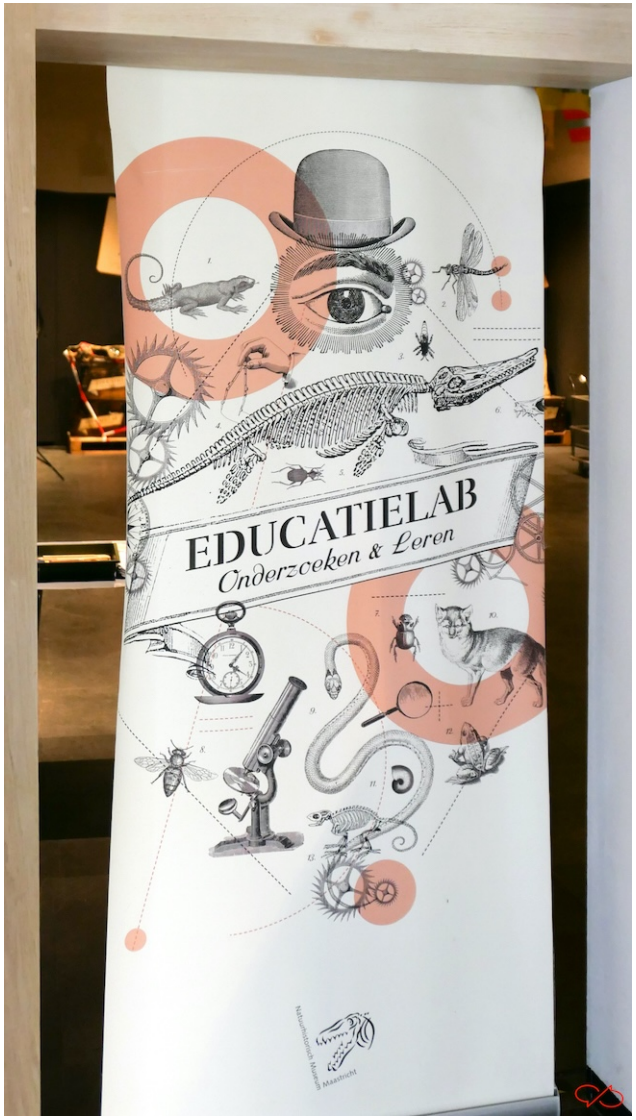

Er is buiten een mooie heemtuin met planten die in Limburg voorkomen. Met een borstbeeld van dr. Jac. P. Thijsse, geboren in Maastricht, die Nederland leerde kijken naar de natuur, biotopen, flora en fauna. Hij publiceerde in tijdschriften en boeken, de Verkade-albums waren een groot succes: plaatjes verzamelen die in pakken Verkade koekjes zaten en die in de albums plakken.

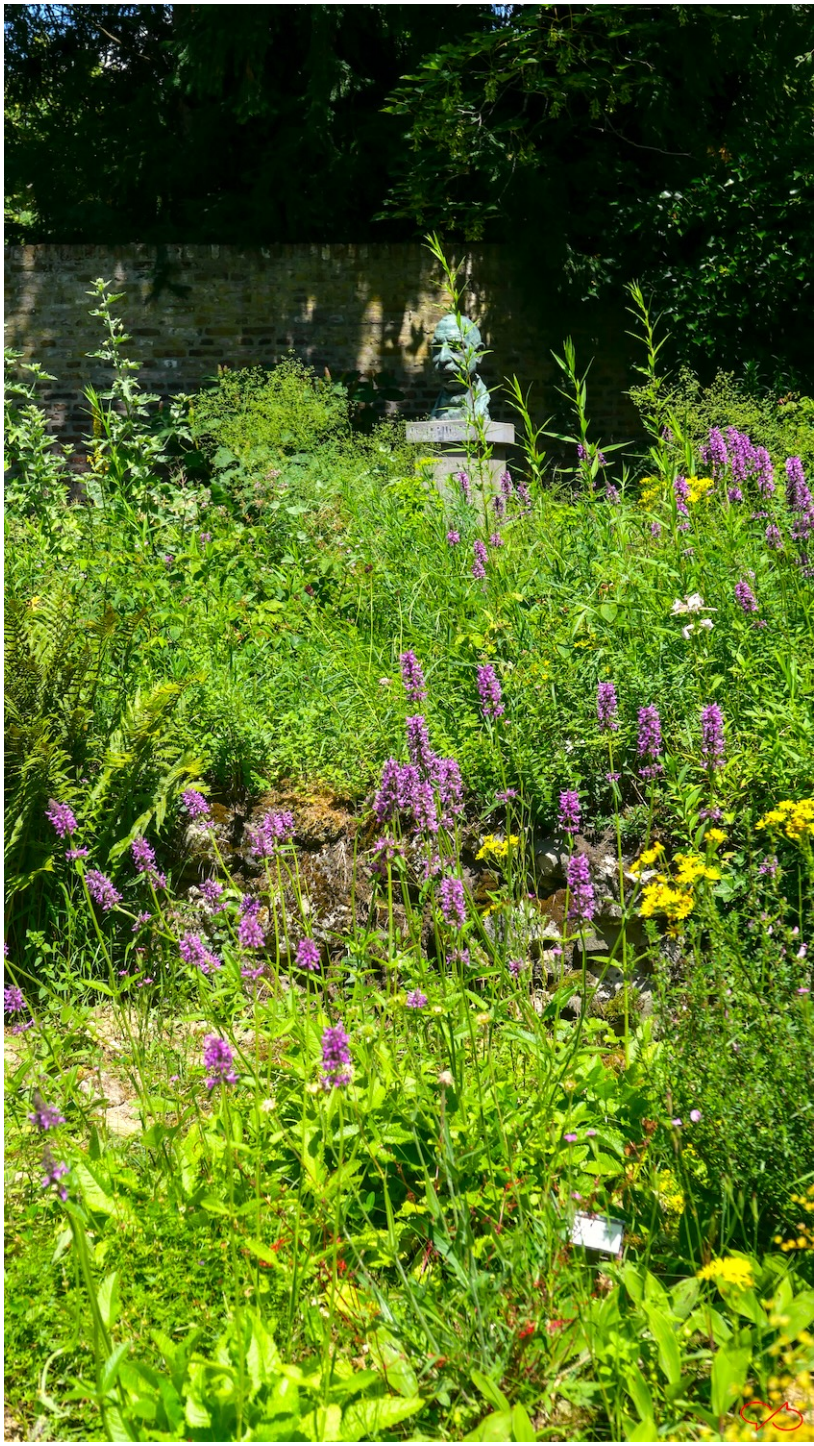

Tussen de tuin en de Jeker staat een muur. Daarin zit een gietijzeren deur die geopend moet worden met een sleutel. Gelukkig kun je om de muur kijken om te zien wat er aan de andere kant zit. Een afdakje met daaronder een horizontaal wiel aan een lange verticale as met schroefdraad. Draaien aan het wiel kan alleen als de deur geopend is en zorgt dat de as omhoog of omlaag gaat. Onderaan is een hekwerk met verticale spijlen om drijfhout tegen te houden. Het is dus een inlaat, een sluis, al is de schuif overwoekerd en niet zichtbaar.

Nu is de vraag waarvoor de inlaat dient. In 1897 is de middentak van de Jeker, die door de Grote en de Kleine Looiersstraat liep, gedempt. Men heeft toen meteen een riool aangelegd dat begon bij het De Bosquetplein. Dit sluisje was daarop aangesloten. Om verstoppingen te voorkomen, werd van tijd tot tijd de sluis geopend om het riool door te spoelen met water van de Jeker, als die tenminste hoog genoeg stond. Tegenwoordig gebruikt men daar pompen voor. (Dank aan drs. Ingrid M H Evers.)

Maastricht in Beeld
kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht.
De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:
https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

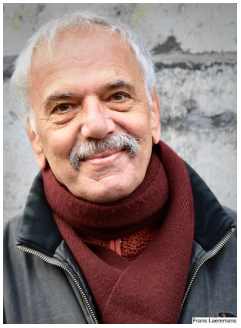

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom 6.14
Opmaak: Apple Pages 11.1
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele